

Eğitim Alanındaki Çoklu Ortam Konulu Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: (1999-2023)*

Examination of Dissertations on the Topic of Multimedia in the Field of Education: (1999-2023)

Adnan ÇIRAK¹

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi.adnancirak@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article
Makalenin Geliş Tarihi: 19.04.2024 **Yayına Kabul Tarihi:** 01.06.2024

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de eğitim alanında 1999-2023 yılları arasında çoklu ortam konulu hazırlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veriler YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden elde edilmiştir. Örneklem alınan lisansüstü çalışmalar türlerine, hazırlandığı yıllara, araştırmacıların cinsiyet özelliklerine, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, bilim dallarına, yazım diline, örneklem grubuna, araştırma yöntemine, veri toplama araçlarına, araştırma konularına ve kullanılan çoklu ortam materyallerine göre incelenmiş ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından geliştirilen Tez İnceleme Formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre incelenen çalışmalar arasında yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezlerinin sayısından fazla olduğu ve en fazla çalışmanın 2019 yılında yapıldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca kadın araştırmacıların sayısının erkek araştırmacılara göre daha fazla olduğu ve en fazla lisansüstü çalışmanın Anadolu Üniversitesi’nde hazırlandığı tespit edilmiştir. Eğitim bilimleri enstitülerinin en fazla tercih edilen enstitü olduğu, çalışmalarda daha çok nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, çalışmaların yazım dilinin genel olarak Türkçe olduğu, örneklem grubu olarak üniversite öğrencilerinin daha çok tercih edildiği, incelenen çalışmalarda veri toplama aracı olarak başarı testlerinin kullanıldığı ve çoklu ortam materyali olarak eğitsel yazılımların daha çok kullanıldığı araştırmanın diğer sonuçları arasındadır.

Anahtar Sözcükler: Çoklu ortam, Çoklu ortamla öğrenme, Tez inceleme, Eğitim bilimleri

ABSTRACT

The aim of this study is to examination of graduate dissertations on the topic of multimedia in the field of education between 1999 and 2023 in Turkey. In this study, the screening method was

***Alıntılama:** Çırak, A. (2024). Eğitim alanındaki çoklu ortam konulu lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 1211-1247.

used. The research documents obtained from National Dissertation of Turkey. These dissertations examined in terms of types, year of the study, researchers' characteristics, universities, institutes, departments, field of sciences, writing languages, sample groups, research methods, data collection tools, research topics and used multimedia materials. Data were collected with Dissertation Examination Form developed by researcher. According to the findings, it was revealed that the number of master theses were higher than the number of doctoral theses and the most dissertation studies have been carried out in 2019. In addition, it was determined that the number of female researchers was higher than male researchers and the highest number of dissertation studies were prepared at the University of Anadolu. Furthermore, it was concluded that educational sciences institutes were the most preferred institutes, quantitative research methods were mostly used in the studies, the writing language of the dissertations were writing Turkish language, university students were more preferred as the sample groups by researchers, achievement tests were used as data collection tools in the examined dissertations. Educational softwares were mostly used as multimedia material in the examined dissertations.

Keywords: Multimedia, Multimedia Learning, Dissertation Examination, Educational Sciences

GİRİŞ

Öğrenme ve öğretme sürecinde dersin işlenişi kadar aynı zamanda sınıf içerisinde kullanılan materyaller de oldukça önemlidir. Teknoloji çağını yaşadığımız bu dönemde eskinin kara tahta, tebeşir ve tepegözünün yerini sınıf içerisinde kullanılan yenilikçi öğretim materyalleri (hologram, çoklu ortam, arttırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik vb.) almıştır. Eskinin öğrencileri sadece yazılı ve görsel materyallere sahipken bugünün öğrencileri öğretim materyali konusunda belki de –geçmişte yaşamış ve/veya eğitim görmüş- kişilere nazaran oldukça şanslı durumdadırlar. Eğitim ve teknoloji her zaman birbirine paralel olarak gelişmekte ve günümüzde bu iki kavramın önemi daha da artmaktadır (Taş ve Düz, 2016; Sakman, 2020). Adesope ve Nesbit (2012)'e göre bilgi teknolojilerinde meydana gelen önemli değişimlerle öğretim materyallerinin çeşitliliğini de etkilemektedir. Bunun sonucu olarak sınıf ortamlarında kullanılacak materyallerin sayısında da önemli artışlar yaşanmakta ve her geçen gün değişen teknoloji ile beraber sınıf içerisinde kullanılacak materyallerin çeşitliliği daha da artmaktadır. Günümüzde eğitimde en sık kullanılan öğretim materyallerinin başında ise artan teknolojiye koşut olarak çoklu ortam gelmektedir.

Yenilikçi eğitim teknolojileri arasında önemli bir yeri olan çoklu ortam materyalleri bugün eğitimin her kademesinde dersin amaçlarına, kazanımlarına ve becerilerine uygun bir şekilde kullanılmaktadır. Eğitimde teknoloji kullanımının yaygınlaşmasına paralel olarak daha fazla sayıda çoklu ortam uygulaması ortaya çıkmaktadır. Böylece Mayer (2002)'in de belirttiği gibi öğrencilerde anlamlı öğrenme gerçekleşmiş olmaktadır. Öte yandan çoklu ortam kullanımının öğrencilerin ders başarısı ve motivasyonlarına da olumlu etkilerinin olduğu gözlemlenmiştir (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005; İlhan ve Oruç, 2016). Böylece duyu organlarına hitap eden etkileşimli materyaller öğrenmenin kalıcılığını da olumlu anlamda etkilemektedir (Mayer, 2014).

İlgili literatür incelendiğinde çoklu ortamın tanımı ve içeriği hakkında çok sayıda araştırmanın var olduğu görülmüştür. Buna göre Najjar (1995) çoklu ortamı öğrencilere konu veya ünite ile ilgili olarak yazılar, grafikler, animasyonlar, resimler ve videolardan faydalanarak sınıf ortamında sunulması olarak tanımlamaktadır. Altınışık ve Orhan (2002) çoklu ortam kullanımının ana amacının internet destekli bir öğrenme ortamı oluşturmak ve ses, görüntü, metin, müzik ve animasyonlar yardımıyla öğrencilere anlatılmak istenen konuyu öğretme ilkesine dayandığını belirtmektedir. Doolittle (2002) çoklu ortamı çoklu formlarla medyanın yeni bir sunumu olarak nitelermektedir. Akkoyunlu ve Yılmaz (2005) çoklu ortamı her türlü göze, kulağa ve duyu organlarına hitap eden materyaller olarak belirtmiştir. Davies ve Riley (2008) çoklu ortamı bilginin iki veya daha fazla türünün farklı interaktif içerikler yoluyla entegrasyon süreci olarak ifade etmektedir. Mayer (2014) çoklu ortamı yazıya veya sese dayalı olarak oluşturulmuş olan sözcüklerin görsellerle bir arada sunulması olarak tanımlamıştır. Öngöz, Aydın ve Aksoy (2016)'a göre ise göze ve kulağa hitap eden bütün çevreler çoklu ortam olarak adlandırılabilir.

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi çoklu ortamın tanımı hakkında ortak bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bununla beraber çoklu ortam tanımları sınıf içerisinde konuların çeşitli yollardan öğrencilere aktarılması ve bu aktarımın teknoloji üzerinden yapılmasına atıfta bulunmaktadır (Şahingöz ve Akbaba, 2009). Li, Antonenko ve Yang (2019) teknolojinin gelişmesine paralel olarak çeşitli çoklu ortam kullanım

materyallerinin çeşitlilik gösterdiğini belirtmektedir. Örneğin 1970, 1980 ve 1990'lı yıllarda görsellere dayalı grafik kartların öğrenme çıktılarına büyük etkide bulunduğunu, günümüzde ise bu durumun daha da değişip geliştiğinden (internet, bilgisayar, hologram, arttırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik, yapay zeka vb.) bahsetmektedir.

Bir çalışma alanı olarak çoklu ortamla ilgili çok sayıda kuram bulunmaktadır. Uzun yıllar devam eden araştırmalar sonucunda bu kuramların teorik altyapısı oluşturulmuştur. Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan (2019) kuram olarak çoklu ortamın en hızlı gelişen alanlardan bir tanesi olduğunu ifade etmektedir. Devam eden araştırmalarla beraber ileride daha farklı kuramların da ortaya çıkabileceği açıktır. Bununla beraber çoklu ortamla ilgili olarak ortaya konulan kuramlar sırasıyla ikili kodlama kuramı, sınırlı kapasite varsayımı, aktif işlemci varsayımı ve bilişsel yükleme kuramıdır (Bulut, 2018).

İkili kodlama kuramı genel olarak bilişsel süreçler üzerinde diğer kuramlara göre daha tutarlı yanıtlar vermesiyle ön plana çıkmaktadır (Aldağ ve Sezgin, 2003; Aldağ, 2005; Akbaba, 2009; Burak, 2016). Sınırlı kapasite kuramı ise insan belleğinin birim zamanda işleyebileceği bilgi miktarının sınırlı olduğundan hareketle daha çok kısa süreli bellek üzerinde meydana gelen çalışmalara yoğunlaşmaktadır (Reed, 2006; Akbaba, 2009; Mayer, 2014; Yünkül, 2014; Bulut, 2018). Aktif işlemci kuramı öğrencilerin var olan bilgileri ile dışarıdan aldıkları bilgileri harmanlayarak nasıl yeni bir öğrenmenin gerçekleştiğini araştırmaktadır. (Yünkül, 2014). Son olarak bilişsel yük kuramı daha çok öğrenme ediminin gerçekleşmesinden önce gerekli olan bilgi, etkileşim ve meydana gelen bilişsel süreçlerle ilgilenmektedir (Akbaba, 2009; Mutlu-Bayraktar ve Coşkun, 2019).

Mayer ve Moreno (2003) çoklu ortamın eğitimde kullanımının öğrencilerin öğrenme ve anlama kapasitelerini pozitif yönde etkilediğini ifade etmektedir. Bu anlayıştan hareketle çoklu ortam tasarım ilkelerine göre düzenlenmiş materyaller derslerin kazanımlarını öğrencilere aktarmada önemli rol oynayabilir. Günümüzde derslerde kullanılacak çok sayıda çoklu ortam materyali bulunmaktadır. Bu materyaller

sırasıyla şunlardır: E-kitap, akıllı tahta, interaktif tahta, hareketli resimler, dijital hikayeler, eğitsel yazılımlar, eğitsel oyunlar, videolar, powerpoint sunuları, filmler, artırılmış ve sanal gerçeklik, belgeseller ve animasyonlar (İlhan, 2010; Bulut, 2018).

Mayer (2014)'in ifade ettiği gibi çoklu ortam materyalleri öğrencilerin duyu organlarına hitap ettiği için konuların anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan öğrencilerin anlamlı öğrenmelerine oldukça önemli katkılar sunulmaktadır. Akaydın ve Kaya (2018) birden fazla duyu organına hitap etmesi, öğrenmeyi kolaylaştırması ve öğrencilerin olumlu anlamda dikkatini çekmesinden dolayı eğitimde çoklu ortam kullanımının gerekliliğine vurgu yaparken benzer şekilde Altınışık ve Orhan (2002) tekdüze, sözlü anlatıma dayalı ve geleneksel öğretim ilke ve yöntemlerinin kullanıldığı derslerin öğrenciler tarafından sıkıcı bulunduğunu ifade etmektedir. Açıkalin ve Duru (2005) ise etkileşimli teknoloji ve internet destekli içeriklerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılmasının istenilen amaçlara ulaşma bakımından önemli olduğunu belirtmektedir. Çoklu ortam kullanımının sağladığı birtakım avantajlar bulunmaktadır. Bu avantajlar ise şunlardır:

- Derse karşı öğrencinin ilgisini ve motivasyonunu artırır.
- Duyu organlarına hitap ederek konuların anlaşılmasını destekler.
- Ezberciliğin yerine yaratıcılık ve yapıcı düşünme becerilerine katkı sağlar.
- Problem çözme becerilerini geliştirir.
- Sınıf içerisinde zamanın etkili kullanımına olanak sağlar (Altınışık ve Orhan, 2002).

Çoklu ortamda en önemli konulardan bir tanesi de kullanılacak olan materyallerin çeşitli tutarlılıklara ve tasarım ilkelerine sahip olması gerektiğidir. Mayer (2009) tarafından belirlenen 12 tasarım ilkesi Tablo 1'de gösterilmektedir:

Tablo 1. Çoklu Ortam Tasarım İlkeleri (Mayer, 2009)

Konu Dışı Bilişsel Yüğü Azaltma	Temel Süreçleri Yönetme	Üretici Süreçleri Geliştirme
Tutarlılık İlkesi	Parçalara Bölme İlkesi	Çoklu Ortam İlkesi
Dikkat Çekme İlkesi	Ön Alıştırma İlkesi	Kişiselleştirme İlkesi
Gereksizlik İlkesi	Biçim İlkesi	Ses İlkesi

Uzamsal Yakınlık İlkesi
Zamansal Yakınlık İlkesi

Resim İlkesi

Tablo 1’de görüldüğü gibi çoklu ortam materyallerinin eğitim ve öğretim sürecinde kullanımında dikkat edilmesi gereken çeşitli ilkeler bulunmaktadır. Baddeley (1999) eğitim ve öğretim sürecinde sınıfta kullanılacak çoklu ortam materyali seçilirken öğrencilerin en nihayetinde sınırlı kapasitelerinin olduğunun unutulmaması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu sebepten dolayı Mayer (2009) özellikle bilişsel problemlerin önüne geçebilmek adına çoklu ortam tasarım ilkelerine oldukça dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Çeken ve Taşkın (2022)’a göre öğrenme çevresi dinamik bir ortam olduğundan dolayı çoklu ortam tasarım ilkeleri de amacına uygun olmalıdır.

Eğitim teknolojileri alanında makale veya lisansüstü çalışmaların derinlemesine incelendiği pek çok araştırma bulunmaktadır (Göktaş ve diğerleri, 2012; Somyürek, Gülmez ve Yıldız, 2018; Yıldızay ve Çetin, 2018; Altunçekiç, 2020; Akkuş, Güzel ve Özhan, 2021; Avila-Garzon ve diğerleri, 2021; Buchner, Buntins ve Kerres, 2021; Tercan-Çiltaş, 2021; Keleş ve Yavuz, 2022; Sünger, Çankaya ve Durak, 2022; Akgün ve Üstün, 2023). Bir öğretim teknolojisi olarak çoklu ortam ile ilgili literatürde oldukça fazla araştırmanın var olduğu görülmüştür. Bununla beraber çoklu ortam ile ilgili hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora düzeyindeki araştırmaların derinlemesine incelendiği benzer çalışma sayısının oldukça az olduğu tespit edilmiştir (Öngöz, Aydın ve Aksoy, 2016; Li, Antonenko ve Wang, 2019; Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan, 2019; Wong ve Adesope, 2020; Can ve Akgün, 2023). Adı geçen araştırmalarda çoklu ortam ile ilgili makale ve lisansüstü çalışmaların bir arada verilmesi; Öngöz, Aydın ve Aksoy (2016)’un araştırmalarının üzerinden belirli bir zamanın geçmiş olması alanda sadece lisansüstü araştırmaların incelendiği yeni bir çalışma ihtiyacını doğurmuştur. Bu sebeple bu araştırmanın genel amacı ülkemizde eğitim alanında 1999-2023 yılları arasında çoklu ortam konulu olarak hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemektir.

Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

Çoklu ortam konulu lisansüstü çalışmaların türlerine, yıllara, araştırmacıların cinsiyetlerine, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, bilim dallarına, yazım diline, araştırma yöntemlerine, örneklem/çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, araştırma konularına ve lisansüstü çalışmalarda kullanılan çoklu ortam materyallerinin türlerine göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de eğitim alanında 1999-2023 yılları arasında çoklu ortam konulu hazırlanmış lisansüstü tezlerin incelendiği bu araştırmanın modeli tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Karasar (2015)’a göre tarama modeli geçmiş bir zaman diliminde veya günümüzde hala var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne kendi koşullar içerisinde değerlendirilir. Cohen, Manion ve Morrison (2018) ise tarama araştırmalarında var olan koşulların doğasını tanımlamanın ve karşılaştırılabilecek standartları belirleyerek belirli ilişkileri açığa çıkarmanın önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmada da çoklu ortam konulu lisansüstü çalışmalar türlerine, yıllara, araştırmacıların cinsiyet özelliklerine, hazırladıkları üniversite, enstitü, anabilim dalı, bilim dalı, dil, araştırma yöntemi, örneklem/çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma konularının dağılımı ve kullanılan çoklu ortam materyallerine göre sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir.

Araştırmanın Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri kaynağını Türkiye’de 1999-2023 yılları arasında çoklu ortam konusunda hazırlanmış 123 lisansüstü çalışma oluşturmaktadır.

Çalışmaya ilişkin veriler araştırmacı tarafından Kasım 2023 ve Şubat 2024 tarihleri arasında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan Tez Veri Tabanı’nda araştırma kapsamında değerlendirilecek olan çalışmalar öncelikle “Çoklu Ortam”, ”Çoklu Ortam Öğrenme”, ”Multimedia”, Multimedia Learning” şeklinde arama butonuna yazılarak aratılmış, sonrasında ise çalışmayla uygunluk gösteren araştırmalar “pdf” şeklinde indirilerek bilgisayarda bir klasörde toplanmıştır. Çalışmaların konu alanı açısından “Eğitim-Öğretim” dizininde yer almasına dikkat edilmiş ve başka bir dizinde yer alan araştırmalar kapsam dışında tutulmuştur.

Çalışmada verilerin sağlıklı toplanabilmesi için araştırmacı tarafından ‘‘Tez İnceleme Formu’’ oluşturulmuştur. Tez inceleme formu oluşturulurken benzer araştırmalarda kullanılan formlar incelenmiş, dört uzman görüşüne başvurulmuş ve araştırmanın alt problemlerine uygun güncel bir form hazırlanmıştır. İlgili tez inceleme formu Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Tez İnceleme Formu

Tr	
Yıl	
Cinsiyet	
Üniversite	
Enstitü	
Anabilim Dalı	
Bilim Dalı	
Yazım Dili	
Örneklem/Çalışma Grubu	
Yöntem/Desen	
Veri Toplama Aracı/Araçları	
Konu	
Kullanılan Çoklu Ortam Materyali	

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma kapsamında hazırlanan tez inceleme formu aracılığıyla Tez Veri Tabanı’nda 77’si yüksek lisans 46’sı doktora tezi olmak üzere toplam 123 tez değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve şimşek (2013)’e göre içerik analizi benzer özellikler gösteren verilerin kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve yorumlanması olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada da ülkemizde 1999-2023 yılları arasında eğitim alanında çoklu ortam konulu hazırlanmış olan lisansüstü çalışmaların ayrıntılı olarak incelenmesi amaçlandığı için içerik analizi yöntemi araştırmacı tarafından tercih edilmiştir. Analiz sürecinde güvenirliğin sağlanması amaçıyla araştırma kapsamına alınan çalışmalar iki ayrı kodlayıcı tarafından bağımsız şekilde kodlanarak karşılaştırılmıştır. Elde edilen kodlamalar çerçevesinde temalar oluşturulmuş, veriler SPSS 22 programında

sayısallaştırılarak bulgular bölümünde frekans ve yüzde gibi betimsel istatistiklerle birlikte sunulmuştur.

BULGULAR

Lisansüstü Çalışmaların Türlerine, Hazırladığı Yıllara ve Araştırmacıların Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda yer alan çalışmaların türü, hazırlandığı yıl ve araştırmacıların cinsiyet özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5'te sırasıyla sunulmuştur:

Tablo 3. Lisansüstü Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımı

Tür	f	%
Yüksek Lisans	77	62,6
Doktora	46	37,4
Toplam	123	100

Tablo 3'e göre ülkemizde eğitim bilimleri alanında çoklu ortam konulu olarak hazırlanan çalışmaların %62,6'sını yüksek lisans tezleri, %37,4'ünü ise doktora tezleri oluşturmaktadır. Buna göre yüksek lisans tezlerinin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Lisansüstü Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
1999	2	1,6	-	-
2001	1	0,8	-	-
2004	1	0,8	-	-
2005	1	0,8	-	-
2006	7	5,7	1	0,8
2007	2	1,6	1	0,8
2008	3	2,4	-	-
2009	-	-	4	3,3
2010	3	1,6	2	1,6
2011	2	1,6	-	-
2012	2	1,6	2	1,6
2013	2	1,6	-	-
2014	1	0,8	5	4,1
2015	4	3,3	2	1,6
2016	3	2,4	2	1,6
2017	4	3,3	2	1,6

2018	4	3,3	7	5,7
2019	14	11,4	7	5,7
2020	5	4,1	3	2,4
2021	3	2,4	3	2,4
2022	8	6,6	2	1,6
2023	5	4,1	3	2,4
Toplam	77	61,8	46	38,2

Tablo 4’te ülkemizde eğitim bilimleri alanında çoklu ortam konulu olarak hazırlanan lisansüstü çalışmaların yıllara göre oranı incelendiğinde birinci sırada 2019 yılı (%17,1); ikinci sırada ise 2018 yılı (%9,0) bulunmaktadır. 2006, 2020 ve 2023 yılları (%6,5) üçüncü sırada yer almaktadır. 2001, 2004 ve 2005 yılları ise (%0,8) en az çalışma yapılan yıllar olurken, 2000, 2002 ve 2003 yılları arasında çoklu ortam ile ilgili herhangi bir lisansüstü çalışmaya rastlanılmamıştır.

Tablo 5. Araştırmacıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	YL	DR	%
Erkek	60	35	24	48,8
Kadın	63	42	22	51,2
Toplam	123	77	46	100

Tablo 5’te araştırmacıların cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde erkek araştırmacıların %48,8, kadın araştırmacıların ise %51,2 oranında olduğu görülmektedir. Araştırmacıların cinsiyet özelliklerine göre kadın araştırmacıların sayısının erkek araştırmacılara göre fazla olduğu söylenebilir. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarının cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde erkek araştırmacıların 35 yüksek lisans tezi ile 24 doktora tezi; kadın araştırmacıların ise 42 yüksek lisans tezi ile 22 doktora tezi hazırladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre lisansüstü çalışmaların dağılımı yönünden yüksek lisans lehine kadın araştırmacılar, doktora lehine ise erkek araştırmacılar daha fazla sayıda çalışma hazırlamışlardır.

Lisansüstü Çalışmaların Üniversitelere, Enstitülere ve Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların üniversitelere, enstitülere ve anabilim dallarına göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8’de sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 6. Lisansüstü Çalışmaların Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	YL	DR	%
Anadolu	14	3	11	11,4
Hacettepe	10	8	2	8,1
Gazi	9	6	3	7,3
Atatürk	8	2	6	6,5
ODTÜ	6	2	4	4,9
Ankara	5	4	1	4,1
Boğaziçi	5	2	3	4,1
Bahçeşehir	5	5	-	4,1
Marmara	4	2	2	3,3
Amasya	4	4	-	3,3
Yıldız Teknik	3	3	-	2,4
Selçuk	3	3	-	2,4
On Dokuz Mayıs	3	2	1	2,4
Uşak	3	2	1	2,4
Afyon Kocatepe	2	1	1	1,6
Karadeniz Teknik	2	2	-	1,6
Balıkesir	2	1	1	1,6
Sakarya	2	2	-	1,6
Dokuz Eylül	2	-	2	1,6
Abant İzzet Baysal	2	1	1	1,6
Çukurova	2	2	-	1,6
Adnan Menderes	2	1	1	1,6
İnönü	2	-	2	1,6
On Sekiz Mart	2	2	-	1,6
Uludağ	2	1	1	1,6
Ege	2	2	-	1,6
Sıtkı Koçman	2	2	-	1,6
Ömer Halisdemir	1	1	-	0,8
Mersin	1	-	1	0,8
Başkent	1	1	-	0,8
Dumlupınar	1	1	-	0,8
Binali Yıldırım	1	-	1	0,8
Süleyman Demirel	1	1	-	0,8
Erciyes	1	1	-	0,8
Hacı Bektaş-ı Veli	1	1	-	0,8
Necmettin Erbakan	1	-	1	0,8

Osmangazi	1	1	-	0,8
Ahi Evran	1	1	-	0,8
Çağ	1	1	-	0,8
İstanbul Aydın	1	1	-	0,8
Cumhuriyet	1	1	-	0,8
Yüzüncü Yıl	1	1	-	0,8
Toplam	123	77	46	100

Tablo 6’da lisansüstü çalışmaların üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde kırk iki farklı üniversitede lisansüstü çalışmaların hazırlandığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre en fazla çalışma Anadolu Üniversitesi’nde (%11,4) hazırlanmıştır. İkinci sırada Hacettepe Üniversitesi (%8,1), üçüncü sırada Gazi Üniversitesi (%7,3), dördüncü sırada ise Atatürk Üniversitesi (%6,5) bulunmaktadır. Adı geçen üniversiteleri ODTÜ (%4,9), Ankara, Boğaziçi ve Bahçeşehir Üniversitesi (%4,1) takip etmektedir. Bununla beraber Ömer Halisdemir, Mersin, Başkent, Dumlupınar, Binali Yıldırım, Süleyman Demirel, Erciyes, Hacı Bektaş-ı Veli, Necmettin Erbakan, Osmangazi, Ahi Evran, Çağ, İstanbul Aydın, Cumhuriyet ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi (%0,8) en az çalışma yapılan üniversiteler olmuştur.

Tablo 7. Lisansüstü Çalışmaların Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	f	YL	DR	%
Eğitim Bilimleri	63	31	32	51,2
Sosyal Bilimler	34	25	9	27,6
Fen Bilimleri	17	13	4	13,8
Lisansüstü Eğitim ²	8	7	1	6,5
Güzel Sanatlar	1	1	-	0,8
Toplam	123	77	46	100

Tablo 7’de lisansüstü çalışmaların enstitülere göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmanın eğitim bilimleri enstitülerinde (%51,2) hazırlandığı görülmektedir. Sosyal bilimler enstitülerinin (%27,6) ve fen bilimleri enstitülerinin (%13,8) en fazla çalışma yapılan diğer enstitüler olduğu anlaşılmaktadır. Güzel sanatlar enstitüsü ise (%0,8) en az çalışma yapılan enstitü olmuştur.

Tablo 8. Lisansüstü Çalışmaların Anabilim Dallarına Göre Dağılımı³

² Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda “enstitü” ibaresinde yazılı olan bilgiler dikkate alınmıştır.

Anabilim Dalları	f	YL	DR	%
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri	43	28	15	35
İlköğretim	10	5	5	8,1
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi	9	6	3	7,3
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi	8	7	1	6,5
Eğitim Bilimleri	7	4	3	5,7
Yabancı Dil Öğretimi	6	4	2	4,9
Eğitim Teknolojileri	5	5	-	4,1
Türkçe Eğitimi	4	2	2	3,3
Eğitim Programları ve Öğretimi	4	1	3	3,3
Güzel Sanatlar Eğitimi	3	2	1	2,4
Uzaktan Eğitim	3	2	1	2,4
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	2	-	2	1,6
Grafik Eğitimi	2	1	1	1,6
Özel Eğitim	2	-	2	1,6
Sosyal Bilgiler Eğitimi	2	-	2	1,6
Temel Eğitim	2	2	-	1,6
Sınıf Öğretmenliği	1	1	-	0,8
Türk Dili ve Edebiyatı	1	1	-	0,8
Fen Bilimleri	1	1	-	0,8
Turizm İşletmeciliği	1	1	-	0,8
Radyo-TV ve Sinema	1	1	-	0,8
İngiliz Dili ve Edebiyatı	1	1	-	0,8
Ölçme ve Değerlendirme	1	1	-	0,8
Disiplinler Arası	1	-	1	0,8
Yönetim Bilişim Sistemleri	1	-	1	0,8
Almanca Dili Eğitimi	1	-	1	0,8
Belirtilmemiş	1	1	-	0,8
Toplam	123	77	46	100

Tablo 8’de lisansüstü çalışmaların anabilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmanın Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı’nda (%35) hazırlandığı görülmüştür. İlköğretim Anabilim Dalı (%8,1) ve Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nın (%7,3) ise en fazla çalışma yapılan diğer anabilim dalları olduğu anlaşılmıştır. Bununla beraber Sınıf Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı, Fen Bilimleri, Turizm İşletmeciliği, Radyo-TV ve Sinema, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Ölçme ve Değerlendirme, Disiplinler Arası, Yönetim Bilişim Sistemleri,

³ Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda “anabilim dalı” ibaresinde yazılı olan bilgiler dikkate alınmıştır.

Almanca Dili Eğitimi Anabilim Dalları'nda yalnızca bir çalışma hazırlanmıştır (%0,8). Ayrıca bir çalışmada ise anabilim dalının belirtilmediği tespit edilmiştir (%0,8).

Lisansüstü Çalışmaların Bilim Dalı, Yazım Dili ve Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların bilim dalı, yazım dili ve araştırma yöntemlerine göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 9, Tablo 10 ve Tablo 11'de sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 9. Lisansüstü Çalışmaların Bilim Dallarına Göre Dağılımı⁴

Bilim Dalları	f	YL	DR	%
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri	15	10	5	12,2
Türkçe Öğretmenliği	9	4	5	7,3
Eğitim Programları ve Öğretimi	7	3	4	5,7
Sınıf Öğretmenliği	5	4	1	4,1
Fen Bilgisi Eğitimi	5	3	2	4,1
İngiliz Dili Eğitimi	3	2	1	2,4
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	3	2	1	2,4
Türk Dili ve Edebiyatı	3	2	1	2,4
Resim-İş Öğretmenliği	2	1	1	1,6
Zihinsel Engelliler Öğretmenliği	2	-	2	1,6
Yönetim Bilişim Sistemleri	2	1	1	1,6
Tarih Öğretmenliği	1	-	1	0,8
Eğitim Bilimleri	1	-	1	0,8
Fransız Dili Eğitimi	1	1	-	0,8
İlköğretim	1	1	-	0,8
Radyo-TV ve Sinema	1	1	-	0,8
Matematik Eğitimi	1	1	-	0,8
Alman Dili Eğitimi	1	-	1	0,8
Coğrafya Eğitimi	1	-	1	0,8
Belirtilmemiş	59	41	18	48
Toplam	123	76	47	100

Tablo 9'da lisansüstü çalışmaların bilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmanın Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bilim Dalı'nda (%12,2) hazırlandığı tespit edilmiştir. Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı (%7,3) ve Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı (%5,7) en fazla çalışma yapılan diğer alanlar olarak ön plana

⁴ Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda "bilim dalı" ibaresinde yazılı olan bilgiler dikkate alınmıştır.

çıkmaktadır. Tarih Öğretmenliği, Eğitim Bilimleri, Fransız Dili Eğitimi, İlköğretim, Radyo-TV ve Sinema, Matematik Eğitimi, Alman Dili Eğitimi ve Coğrafya Eğitimi Bilim Dalları'nın ise (%0,8) en az çalışma yapılan alanlar olduğu görülmüştür. Bununla birlikte araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların elli dokuzunda bilim dalının belirtilmediği bulgusuna rastlanılmıştır (%48).

Tablo 10. Lisansüstü Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

Dil	f	YL	DR	%
Türkçe	103	66	37	83,7
İngilizce	18	9	9	14,6
Fransızca	1	1	-	0,8
Almanca	1	-	1	0,8
Toplam	123	76	47	100

Tablo 10'da lisansüstü çalışmaların yazım diline göre dağılımı incelendiğinde yüz üç çalışmayla Türkçe ilk sırada yer almaktadır. On sekiz çalışmayla İngilizcenin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Fransızca ve Almanca dillerinde ise birer adet çalışmanın hazırlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. Lisansüstü Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	f	YL	DR	%
Nicel	71	54	17	57,7
Karma	35	11	24	28,5
Nitel	13	8	5	10,6
Belirtilmemiş	4	4	-	3,3
Toplam	123	77	46	100

Tablo 11'de lisansüstü çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde ilk sırada nicel yöntemin (%57,7), ikinci sırada karma yöntemin (%28,5), üçüncü sırada ise nitel yöntemin (%10,6) kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla beraber dört çalışmada kullanılan yöntem çeşidinin belirtilmediği görülmüştür (%3,3).

Lisansüstü Çalışmaların Örneklem/Çalışma Grubu, Veri Toplama Araçları, Araştırma Konuları ve Kullanılan Çoklu Ortam Materyallerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların örneklem/çalışma grubu, veri toplama aracı, araştırma konuları ve kullanılan çoklu ortam materyallerine göre

dağılımına ilişkin bulgular Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14 ve Tablo 15'te sırasıyla sunulmuştur

Tablo 12. Lisansüstü Çalışmaların Örneklem/Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Örneklem/Çalışma Grubu	f	YL	DR	%
Üniversite Öğrencileri	46	25	21	37,4
Ortaokul Öğrencileri	36	24	12	29,3
İlkokul Öğrencileri	13	10	3	10,6
Lise Öğrencileri	8	6	2	6,5
Yazılı Materyaller	6	3	3	4,9
Öğretmenler	3	3	-	2,4
EBA İçerikleri	3	3	-	2,4
Özel Eğitim Öğrencileri	3	-	3	2,4
Öğretmen-Öğrenciler	2	2	-	1,6
Polis Akademisi Öğrencileri	1	1	-	0,8
Anasınıfı Öğrencileri	1	-	1	0,8
Öğretim Üyeleri	1	-	1	0,8
Toplam	123	77	46	100

Tablo 12'de lisansüstü çalışmaların örneklem/çalışma gruplarına göre dağılımı incelendiğinde üniversite öğrencilerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir (%37,4). Hemen ardından ortaokul öğrencileri (%29,3), ilkokul öğrencileri (%10,6) ve lise öğrencilerinin (%6,5) araştırmalarda örneklem/çalışma grubunu oluşturduğu tespit edilmiştir. Polis Akademisi öğrencileri, anasınıfı öğrencileri ve öğretim üyeleri ise en az tercih edilen örneklem/çalışma grubunu oluşturmuştur (%0,8).

Tablo 13. Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları⁵

Veri Toplama Araçları	f	YL	DR	%
Başarı Testi	85	54	31	32,3
Ölçek	75	41	34	28,6
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	51	30	21	19,3
Gözlem	10	3	7	3,8
Anket	8	6	2	3,0
Anlama Testi	5	4	1	1,9
Değerlendirme Rubriği	4	3	1	1,5

⁵ Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda birden fazla veri toplama aracının bir arada kullanıldığı görülmüştür. Bununla beraber araştırmacı veri toplama araçlarının tek tek verilmesinin araştırmanın doğasına daha uygun olacağına karar verdiğinden dolayı veri toplama araçlarının sadece yüzde ve frekans değerleri verilmiş ve genel toplama gidilmemiştir. Frekans ve yüzde değerleri araştırmalardaki kullanım sıklığına göre hesaplanmıştır.

Sözcük Hatırlama Testi	3	1	2	1,1
Okuma Parçaları	3	3	-	1,1
Öğrenme Süreci Testi	3	2	1	1,1
Kolb Öğrenme Stilleri Envanteri	3	2	1	1,1
Web Sitesi Değerlendirme Formu	2	1	1	0,8
Açık Uçlu Sorular	2	2	-	0,8
Çoklu Ortam Değerlendirme Tablosu	1	1	-	0,4
Görsel Bellek Testi	1	1	-	0,4
Dikkat Testi	1	-	1	0,4
Görsel-İşitsel Sayı Dizileri Testi	1	-	1	0,4
Çoklu Zeka Envanteri	1	1	-	0,4
Temel Kabiliyetler Testi	1			0,4
Eşleştirme Testi	1	1	-	0,4

Tablo 13'te lisansüstü çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde seksen beş farklı çalışmada başarı testlerinin kullanıldığı görülmüştür (%32,3). Yetmiş beş farklı çalışmada farklı ölçek türleri (%28,6), elli bir farklı çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda en az tercih edilen veri toplama araçlarının ise çoklu ortam değerlendirme tablosu, görsel bellek testi, dikkat testi, görsel-ışitsel sayı dizileri testi, çoklu zeka envanteri, temel kabiliyetler testi ve eşleştirme testi olduğu tespit edilmiştir (%0,4).

Tablo 14. Lisansüstü Çalışmaların Araştırma Konularına Göre Dağılımı

Konular	f	YL	DR	%
Akademik Başarıya Etki	16	13	3	13,1
Yabancı Dil Öğretimi	12	8	4	9,8
Çoklu Ortam Materyali Geliştirme ve Uygulama	12	2	10	9,8
Akademik Başarı ve Derse Karşı Tutuma Etki	9	5	4	7,3
Akademik Başarı ve Bilişsel Yüke Etki	7	5	2	5,7
EBA İçeriklerinin Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi	5	5	-	4,1
Yöntem Uygulaması	5	4	1	4,1
Beceri Öğretimine Etki	5	3	2	4,1
Okuduğunu Anlamaya Etki	3	3	-	2,4
Ders Kitaplarının Çoklu Ortam Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi	3	3	-	2,4
Bilişsel Yük ve Motivasyona Etki	3	1	2	2,4

Akademik Başarı ve Motivasyona Etki	2	2	-	1,6
Farklı Çoklu Ortam Sunum Türlerinin İncelenmesi	2	1	1	1,6
Akademik Başarı, Derse Karşı Tutum ve Motivasyona Etki	2	1	1	1,6
Kalıcılığa Etki	2	2	-	1,6
Okuma Yazma Öğrenimine Etki	2	1	1	1,6
Öğrenme Süresi, Başarı ve Transfer Becerilerine Etki	1	-	1	0,8
Öğrenmede Öğrenme Stilinin Kaybolmaya Etkisi	1	1	-	0,8
Akademik Başarı, Teknik Kullanışlılık ve Duygusal Tutumlara Etki	1	1	-	0,8
Kavram Yanılgılarının Giderilmesi ve Bilişsel Yüke Etki	1	1	-	0,8
Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etki	1	1	-	0,8
Bilişsel ve Duyuşsal Özelliklere Etki	1	-	1	0,8
Akademik Başarı ve Öğrenme Deneyimine Etki	1	1	-	0,8
Görsel Bellek ve Yazma Becerisine Etki	1	1	-	0,8
Akademik Başarı ve Kaygıya Etki	1	1	-	0,8
Anlama Becerisi ve Derse Karşı Tutuma Etki	1	1	-	0,8
Öğrenme Stilleri, Bilişsel Yük ve Akademik Başarı İlişkisi	1	1	-	0,8
Pozitif Duygu, Bilişsel Çaba ve Öğrenme Başarısına Etki	1	-	1	0,8
Ders Memnuniyetlerini Etkileyen Faktörler	1	1	-	0,8
Web Araçları Kullanım Düzeyi	1	1	-	0,8
Bilişsel Yük, Geri Getirme, Transfer ve Göz Hareketlerine Etki	1	-	1	0,8
Çevreye Yönelik Tutum ve Farkındalıklara Etki	1	-	1	0,8
Değerler Eğitimine Yönelik Etki	1	-	1	0,8
Eleştirel Okuma Becerilerine Etki	1	-	1	0,8
Öğrenme Materyallerine Karşı Algının İncelenmesi	1	1	-	0,8
Dinleme/İzleme Metinlerinin İncelenmesi	1	1	-	0,8
Bilişsel Yüke, Motivasyona, Konu İlgisine ve Öğrenmeye Etki	1	-	1	0,8
Anlama, Bilişsel Yüklenme ve Okuma	1	-	1	0,8

Tercih Üzerindeki Etki				
Dijital Hikayelerin Öğretim Üzerindeki Etkisi	1	-	1	0,8
Dinlediğini Anlama ve Yaratıcı Yazma Becerilerine Etki	1	1	-	0,8
Bilişsel Yük, Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etki	1	-	1	0,8
Yaratıcı Düşünme Becerisine Etki	1	-	1	0,8
Akademik Başarı, Transfer ve Bilişsel Yüke Etki	1	-	1	0,8
Lisansüstü Çalışmaların Analizi	1	1	-	0,8
Akademik Başarı ve Zihinsel Modeller Üzerindeki Etki	1	1	-	0,8
Akademik Başarı ve Afet Bilinci Düzeyine Etki	1	1	-	0,8
Çoklu Ortam Öğrenme İlkelerinin İncelenmesi	1	-	1	0,8
Toplam	123	77	46	100

Tablo 14'te lisansüstü çalışmaların konu dağılımları incelendiğinde oldukça farklı alanlarda çalışmaların mevcut olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre akademik başarı konusu (%13,1) ilk sırada yer almaktadır. Hemen ardından yabancı dil öğretimi ve çoklu ortam materyali geliştirme ve uygulama (%9,8) konusu gelmektedir. Akademik başarı ve derse karşı tutum (%7,3) ile akademik başarı ve bilişsel yüke etki (%5,7) konuları ise çalışmalar arasında en çok tercih edilen diğer konular arasındadır. İncelenen çalışmalar içerisinde otuz bir çalışmanın konu bakımından benzer olmadığı görülmüştür. Bu konular ise öğrenme süresi, başarı ve transfer becerilerine etki, akademik başarı ve afet bilinci düzeyine etki, lisansüstü çalışmaların analizi, dijital hikayelerin öğretim üzerindeki etkisi (%0,8) vb. olarak tespit edilmiştir.

Tablo 15. Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Çoklu Ortam Materyalleri⁶

Kullanılan Çoklu Ortam Materyali	f	YL	DR	%
Eğitsel Yazılım	58	34	24	29,4

⁶ Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda birden fazla çoklu ortam materyalinin bir arada kullanıldığı görülmüştür. Bununla beraber araştırmacı çoklu ortam materyallerinin tek tek verilmesinin araştırmanın doğasına daha uygun olacağına karar verdiğinden dolayı çoklu ortam materyallerinin sadece yüzde ve frekans değerleri verilmiş ve genel toplama gidilmemiştir. Frekans ve yüzde değerleri araştırmalardaki kullanım sıklığına göre hesaplanmıştır.

Video	27	23	4	13,7
Animasyon	22	13	9	11,2
Fotoğraf	16	12	4	8,1
Bilgisayar	11	8	3	5,6
Powerpoint	9	7	2	4,5
Hareketli Metin	7	5	2	3,6
Arttırılmış Gerçeklik	6	3	3	3,0
Dijital Hikaye	6	4	2	3,0
Ses	6	4	2	3,0
Projeksiyon	3	3	-	1,5
Grafik	3	-	3	1,5
Mobil Uygulama	3	2	1	1,5
CD	3	3	-	1,5
Dijital ve Etkileşimli Kitap	3	1	2	1,5
Karikatür	3	-	3	1,5
Televizyon	2	2	-	1,0
Simülasyon	2	2	-	1,0
Sanal Gerçeklik	2	-	2	1,0
Tepegöz	1	1	-	0,5
Tablo	1	-	1	0,5
Podcast	1	1	-	0,5
E-defter	1	1	-	0,5
Etkileşimli Kavram Haritası	1	1	-	0,5
Toplam				100

Tablo 15’te lisansüstü çalışmalarda kullanılan çoklu ortam materyallerinin dağılımı incelendiğinde çok farklı çoklu ortam materyallerinin kullanıldığı görölmektedir. Bu bulguya göre araştırmacılar tarafından en sık tercih edilen çoklu ortam materyalinin eğitsel yazılımlar (%29,4) olduğu ortaya çıkmıştır. Videolar (%13,7), animasyonlar (%11,2), fotoğraflar (%8,1) ve bilgisayarlar (%5,6) bir diğer en sık tercih edilen çoklu ortam materyalleri olmuştur. Bununla beraber etkileşimli kavram haritası, e-defter, podcast, tablo ve tepegöz en az tercih edilen çoklu ortam materyali olarak ön plana çıkmaktadır (%0,5).

TARTIşMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ülkemizde eğitim alanında çoklu ortam konulu olarak 1999-2023 yılları arasında hazırlanmış olan lisansüstü tezler incelenmiştir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmalar arasında yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezlerine göre oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer araştırmalar yapmış olan Öngöz, Aksoy ve Aydın (2016); Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019); Tercan Çiltaş (2021); Keleş ve Yavuz (2022) ve Can ve Aygün (2023)'ün çalışmalarında da yüksek lisans tezlerinin sayısının fazla olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu sonuç ilgili araştırmaların sonucuyla örtüşmektedir. Bununla beraber araştırmanın 24 yıllık bir zaman dilimini kapsadığı göz önünde bulundurulduğunda, çoklu ortam konulu olarak hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezi sayısının genel toplamının düşük olduğu söylenebilir. Bu durumun ortaya çıkmasında çoklu ortam araştırmalarının uzun sürebilmesi, araştırma öncesi hazırlıkta kullanılacak çoklu ortam materyalinin geliştirilme aşamasının zahmetli olması ve farklı öğretim teknolojilerinin ön plana çıkmış olması sebep olarak gösterilebilir. Bununla beraber özellikle yüksek lisans tezlerinin sayısının daha fazla olmasında, yüksek lisans programlarına kayıt yaptırma hakkının doktora programlarına göre daha kolay olmasının etkili olduğu düşünülmektedir (Tosuntaş, Emirtekin ve Süral, 2019). Ayrıca çoklu ortam araştırmalarının maliyeti, uzun bir döneme yayılması, çeşitli okulların teknolojik donanım yönünden yetersiz olabilmesi ve materyal geliştirme zorluğu çoklu ortam ile ilgili doktora çalışmalarının sayısının az olmasının sebepleri arasında gösterilebilir.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmaların hazırlandığı yıllar içerisinde yirmi bir çalışma ile 2019 yılı birinci sırada yer almaktadır. Ayrıca 2019 yılı, 2018 yılıyla birlikte çoklu ortam konulu olarak hazırlanmış lisansüstü çalışmalar içerisinde en fazla doktora çalışması yapılan yıl olması bakımından önemlidir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Altunçekiç (2020), Avila-Garzon ve diğerleri (2021) ve Can ve Akgün (2023)'ün araştırma sonucuyla benzer özellikler göstermektedir. Eğitimde artırılmış gerçeklik üzerine hazırlanmış çalışmaları içerik analizi yöntemiyle inceleyen Keleş ve Yavuz (2022)'un araştırmasında da benzer bulguya rastlanılmıştır. Aynı şekilde ülkemizde

matematik ve fen bilimleri alanında yayınlanan çalışmalarda kullanılan eğitim teknolojileri üzerine bir çalışma yürüten Tercan Çiltaş (2021) en fazla çalışma yapılan yılın 2019 yılı olduğunu belirtmektedir. Farklı öğrenme çevrelerinde çoklu ortam öğrenme ilkeleri ile ilgili bir çalışma yürüten Çeken ve Taşkın (2022) hazırlanmış olan çalışmaların 2019 yılında bir önceki yıla göre iki katına çıktığı tespitinde bulunmuştur. Bununla beraber Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019)'ın çalışmasıyla kısmen benzer özellikler göstermektedir. Buna göre adı geçen araştırmada en fazla çalışma yapılan yıl 2018'dir. Ayrıca 2006 ve 2023 yılları en fazla araştırma yapılan diğer yıllar olarak ön plana çıkmaktadır. Bununla beraber Li, Antonenko ve Wang (2019)'ın çalışmasıyla herhangi bir benzer özelliğe rastlanılmamıştır. Çoklu ortam öğrenme alanında hazırlanmış olan ilgili çalışmada en fazla çalışma yapılan yılın 2015 yılı olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmalarda kadın araştırmacıların sayısının erkek araştırmacılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber her iki cinsiyet grubu arasındaki sayı farkı birbirine oldukça yakındır. Gerek erkek araştırmacıların gerekse de kadın araştırmacıların oranları değerlendirildiğinde bu durum açıkça ortaya çıkmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, literatürde yer alan ve farklı alanlarla ilgili yapılan çalışmalarla benzerlik göstermemektedir. Güleç ve Hüdavendigâr (2020) sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığı altında yapılan lisansüstü çalışmalarda erkek araştırmacıların sayısının kadın araştırmacılara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde sosyal bilgiler eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine hazırlanmış olan lisansüstü tezlerle ait bir çalışma yürüten Öner ve Öner (2017)'de aynı sonuca ulaşmıştır. Bununla beraber literatürde incelenen çalışmalar arasında, araştırmacıların cinsiyetlerine göre dağılımı ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır.

Araştırma sonucuna göre çoklu ortam konulu lisansüstü çalışmaların kırk iki farklı üniversitede hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Üniversiteler arasında Anadolu Üniversitesi birinci sırada yer almaktadır. Anadolu Üniversitesi'ni sırasıyla Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi takip etmektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Can ve

Akgün (2023)'ün çalışmasıyla benzer özellikler taşımaktadır. Buna göre ilgili araştırmada çoklu ortamlı öğretim konulu araştırmalarda en fazla lisansüstü çalışma Anadolu Üniversitesi'nde hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra Öngöz, Aydın ve Aksoy (2016), Sünger, Çankaya ve Durak (2022), Keleş ve Yavuz (2022)'un çalışmalarıyla ise kısmen benzer özellikler ortaya çıkmıştır. İlgili araştırmalarda Anadolu Üniversitesi en fazla çalışma yapılan üniversiteler arasında ilk beş sırada yer almaktadır. Bu durumun en temel sebepleri arasında Anadolu Üniversitesi'nin ülkemizin köklü üniversitelerinden bir tanesi olması ve çoklu ortam araştırmalarının uzun yıllardır yüksek lisans ve doktora seviyesinde yürütülmesinin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmaların genel olarak eğitim bilimleri enstitülerinde hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre ülkemizde çoklu ortam konulu olarak eğitim alanında hazırlanan lisansüstü çalışmalarının çoğunun eğitim bilimleri enstitülerinde hazırlandığı söylenebilir. Eğitim bilimleri enstitülerinin ardından sosyal bilimler enstitüleri ve fen bilimleri enstitüleri ön plana çıkmaktadır. Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019) yapmış oldukları araştırmada eğitim ve öğretim teknolojileri alanında en fazla çalışmanın eğitim bilimleri enstitülerinde hazırlandığını tespit etmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasındaki faktörler arasında hazırlanmış olan çalışmaların eğitim bilimleri enstitülerinin yer aldığı üniversitelerde gerçekleştirilmesinin katkısının olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber Sünger, Çankaya ve Durak (2022)'in çalışmasında ise fen bilimleri enstitülerinin en fazla çalışma yapılan enstitü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim bilimleri enstitüleri haricinde yer alan diğer enstitülerde çalışmaların konu olarak bağlı olduğu disipline (bilim alanına) yönelik hazırlandığı görülmüştür. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan her üniversitede eğitim bilimleri enstitülerinin olmaması bir başka sebep olarak ifade edilebilir. Araştırma kapsamında literatürde incelenen diğer çalışmalarda böyle bir bulguya rastlanılmamıştır.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmaların büyük çoğunluğunun genel olarak ilgili üniversitelerin bilgisayar ve öğretim teknolojileri anabilim dallarında hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Çoklu ortamın her şeyden önce bir öğretim teknolojisi olarak bilgisayar ve öğretim teknolojileriyle iç içe olması bu sonucun ortaya çıkmasında

oldukça etkilidir. Bunun yanı sıra İlköğretim, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ve Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi de çalışmaların sıklıkla hazırlandığı anabilim dalları olarak ön plana çıkmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Öngöz, Aydın ve Aksoy (2016) ve Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019)'in bulgularıyla benzer özellikler göstermektedir. İlgili çalışmalarda bilgisayar ve öğretim teknolojileri anabilim dalı en fazla çalışma hazırlanan anabilim dalı olarak ön plana çıkmaktadır. Bununla beraber Sünger, Çankaya ve Durak (2022)'in çalışmasıyla kısmen benzer özelliklerin olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bir çalışmada anabilim dalı bilgisinin belirtilmediği görülmüştür.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmaların bilgisayar ve öğretim teknolojileri bilim dalında hazırlanmış olduğu tespit edilmiştir. Çoklu ortamın her şeyden önce yenilikçi öğretim modelleri arasında yer alan bir çalışma alanı olduğu ve teknolojik boyutu düşünüldüğünde bu sonuç hiç şaşırtıcı değildir. Türkçe Öğretmenliği, Eğitim Programları ve Öğretimi, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Eğitimi diğer ön plana çıkan bilim dalları olmuştur. Anabilim dalından farklı olarak bilim dallarının genel olarak dengeli bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Ancak bu durumun ortaya çıkmasındaki önemli faktörün bilim dalı belirtilmeyen araştırmalar olduğu düşünülmektedir. Aksi takdirde bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanında hazırlanmış olan çalışmaların sayısının artacağı muhakkaktır. Ancak incelenen lisansüstü çalışmalarda elli dokuz araştırmada bilim dalının belirtilmediği görülmüştür. Çeşitli üniversitelerde lisansüstü programlarda bilim dallarının olmaması ve genel bir anabilim dalı etrafında toplanması bu durumun ortaya çıkmasında etkili olabilir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019)'in çalışmasıyla benzer özellikler göstermektedir. Keleş ve Yavuz (2022)'un çalışmasıyla ise herhangi bir benzerliğe rastlanılmamıştır.

Araştırma sonucuna göre incelenen lisansüstü çalışmaların büyük bir çoğunluğunun yayımlandığı dil Türkçe'dir. Özellikle ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi gibi yabancı dilde eğitim veren üniversiteler ve konu alanı olarak yabancı dil öğretimini tercih eden araştırmacılar çalışmalarını İngilizce olarak kaleme almışlardır. Bunun yanı sıra Fransızca ve Almanca'nın da kullanıldığı görülmüştür. Günümüzün bilim dili olarak İngilizce ön plana çıktığı için, uluslararası alanda yer alan çoklu ortam literatürüne

doğrudan katkı yapılması adına yabancı dildeki çalışmaların sayısının artmasının ülkemiz çoklu ortam çalışmaları için önemli olduğu düşünülmektedir. Literatürde eğitim bilimleri alanında çoklu ortam konulu olarak yabancı dilde hazırlanmış lisansüstü çalışmalar her ne kadar az olsa da mühendislik, fen bilimleri, mimarlık vb. alanlarında yabancı dilde hazırlanmış çalışmalara rastlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Göktaş ve diğerleri (2012); Öngöz, Aksoy ve Aydın (2016); Sünger, Çankaya ve Durak (2022)'in çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Bununla beraber Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan (2019)'ın çalışmasıyla benzer sonuçlara ulaşılmamıştır.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmaların önemli bir bölümünde nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı saptanmıştır. Bu durumun temel sebebinin deneysel çalışmaların fazlalığının olduğu düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Göktaş ve diğerleri (2012); Öngöz, Aksoy ve Aydın (2016); Yıldızay ve Çetin (2018); Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019); Alpizar, Adesope ve Wong (2020); Akkuş, Güzel ve Özhan (2021); Tercan-Çiltaş (2021); Akgün ve Üstün (2023); Can ve Akgün (2023)'ün çalışmalarında elde ettiği bulgularla paralellik göstermektedir. Nicel araştırma yöntemlerinin ardından en sık tercih edilen araştırma yöntemi karma yöntem araştırmalarıdır. Eğitimde artırılmış gerçeklik üzerine hazırlanmış olan lisansüstü çalışmaları inceleyen Keleş ve Yavuz (2022) incelenen çalışmalarda karma yöntemin en sık kullanılan araştırma yöntemi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. En az tercih edilen yöntem ise nitel araştırma yöntemi olmuştur. Bununla beraber Somyürek, Gülmez ve Yıldız (2018); Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan (2019); Altunçekiç (2020); Sünger, Çankaya ve Durak (2022); Çeken ve Taşkın (2022)'in çalışmalarında en sık kullanılan araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yönteminin ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen çalışmalarda ayrıca 4 lisansüstü tezde araştırma yönteminin tam olarak belirtilmediği tespit edilmiştir. Araştırmacıların çalışmalarında araştırma yöntemini tam olarak belirtmemesinin nedenleri arasında yapmış oldukları çalışmanın yöntemini tam olarak bilmemek, danışmanların gerekli uyarıları yapmamış olmaları veya dikkatlerinden kaçmış olması ve çalışmaların üstünkörü hazırlanmış olması vb. olabilir.

Araştırma sonucuna göre incelenen lisansüstü çalışmalarda örneklem/çalışma grubu olarak üniversite öğrencileri ilk sırada yer almaktadır. Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin en çok tercih edilen örneklem/çalışma grubu olmasında kolay ulaşılabilirliğin önemli etkisinin olduğu düşünülmektedir. Ortaokul öğrencileri ve ilkokul öğrencileri bir diğer örneklem/çalışma grubu olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle deneysel çalışmaların üniversite öğrencileri ve ortaokul öğrencileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Göktaş ve diğerleri (2012); Öngöz, Aksoy ve Aydın (2016); Somyürek, Gülmez ve Yıldız (2018); Yıldızay ve Çetin (2018); Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan (2019); Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019); Alpizar, Adesope ve Wong (2020); Akkuş, Güzel ve Özhan (2021); Çeken ve Taşkın (2022); Akgün ve Üstün (2023) ve Can ve Akgün (2023)'ün çalışmalarıyla benzer özellikler göstermektedir. İlgili çalışmalarda araştırmacılar en sık tercih edilen örneklem/çalışma grubu olarak üniversite öğrencilerinin ilk sırada yer aldığını tespit etmişlerdir. Bununla beraber Adesope ve Nesbit (2012); Wong ve Adesope (2020); Tercan-Çiltaş (2021); Sünger, Çankaya ve Durak (2022); Keleş ve Yavuz (2022)'un çalışmalarında ise ortaokul ve lise öğrencilerinin daha çok tercih edilen örneklem/çalışma grubu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı başarı testleridir. Başarı testlerinin, literatürde yer alan tez analizi çalışmaları ve çeşitli çoklu ortam araçlarının değerlendirilmesini içeren araştırmalar haricinde, incelenen çalışmaların büyük bir çoğunluğunda kullanıldığı görülmüştür. Deneysel çalışmaların sayısının oldukça fazla olması araştırmadan elde edilen bu sonucu doğrular niteliktedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Öngöz, Aydın ve Aksoy (2016); Akkuş, Güzel ve Özhan (2021) ve Tercan-Çiltaş (2021)'in araştırmalarıyla benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracının başarı testleri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Göktaş ve diğerleri (2012); Yıldızay ve Çetin (2018); Tosuntaş, Emirtekin ve Süral (2019); Sünger, Çankaya ve Durak (2022); Keleş ve Yavuz (2022); Akgün ve Üstün (2023)'ün çalışmalarıyla kısmen benzer sonuçlar tespit edilmiştir. Buna göre adı geçen çalışmalarda başarı testleri en fazla tercih edilen ilk üç veri toplama aracı içerisinde yer almaktadır. Bununla beraber Adesope ve Nesbit (2012);

Somyürek, Gülmez ve Yıldız (2018); Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan (2019) ve Altunçekiç (2020)'in araştırmalarıyla herhangi bir benzerliğe rastlanılmamıştır.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmalarda araştırma konusu olarak akademik başarı çalışmalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra yabancı dil öğretimine yönelik çalışmalar ve farklı derslerde çeşitli amaçlar için geliştirilmiş ve öğrencilere uygulanmış olan çoklu ortam araştırmalarının sayısının da fazla olduğu dikkatlerden kaçmamıştır. Çoklu ortam kullanımının akademik başarıyı olumlu anlamda geliştirdiğine yönelik literatürde kimi çalışmalara rastlanılmıştır. Şahingöz ve Akbaba (2009) Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi öğretiminde çoklu ortam kullanımının akademik başarı ve derse karşı tutuma etkisini incelediği araştırmada çoklu ortam kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Aloraini (2012) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmasında çoklu ortam kullanımının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır Yünkül (2019) çoklu ortam öğrenme materyalinin akademik başarı ve kalıcılığa etkisini araştırdığı çalışmasında deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre hem akademik başarı hem de kalıcılık yönünden daha başarılı olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Akinbadewa (2020) biyoloji dersinde bilgisayar destekli çoklu ortam kullanımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarısına etkisini incelediği çalışmasında çoklu ortam kullanımının akademik başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Akyol ve Çiftçi (2020) fen bilimleri dersinde çoklu ortam tasarımı destekli yapılandırmacı öğretim etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çoklu ortam tasarımı destekli yapılandırmacı etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarının anlamlı bir şekilde arttırdığı ortaya çıkmıştır. Genel olarak çoklu ortam materyali geliştirilip öğrencilere dersin konusuna göre uygulama yapılan araştırmaların bir kısmında akademik başarıya etkinin de araştırıldığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Yıldızay ve Çetin (2018); Akkuş, Güzel ve Özhan (2021); Sünger, Çankaya ve Durak (2022)'in çalışmalarıyla benzer özellikler göstermektedir. Buna göre adı geçen çalışmalarda en fazla tercih edilen araştırma konusunun akademik başarı olduğu tespit edilmiştir. İncelenen çalışmalarda akademik başarı haricinde tutum ve motivasyon araştırmalarının da sıklıkla tercih edildiği

görülmüştür. Literatürde bu bulgu ile ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan, 2019; Tercan-Çiltaş, 2021; Keleş ve Yavuz, 2022). Bununla beraber Gökteş ve diğerleri (2012); Somyürek, Gülmez ve Yıldız (2018); Wong ve Adesope (2020); Altunçekiç (2020) ve Can ve Akgün (2023)'ün çalışmalarıyla herhangi benzer bir sonuca rastlanılmamıştır.

Araştırma sonucuna göre lisansüstü çalışmalarda en sık kullanılan çoklu ortam materyali eğitsel yazılımlardır. Eğitsel yazılım kullanılan çalışmaların sayısının özellikle 2010 yılından itibaren belirgin bir şekilde arttığı görülmüştür. Teknolojik imkanların artması, genel ağ üzerinde farklı derslerde kullanılabilir sade ve kullanışlı materyallerin (slyt, oyun, kelime bulmaca vb.) çeşitli sitelerde bulunabilmesi bu durumun en önemli sebeplerinden bir tanesidir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Öngöz, Aydın ve Aksoy (2016) ve Mutlu-Bayraktar, Coşgun ve Altan (2019)'ın çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. İncelenen çalışmalarda eğitsel yazılımlar haricinde videoların ve animasyonların da sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir (Tercan-Çiltaş, 2021). Bununla beraber literatürde yer alan diğer çalışmalarda bu bulguyu destekleyecek nitelikte verilere rastlanılmamıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Bilgisayar, internet ve çeşitli eğitsel yazılımların yer aldığı siteler haricinde farklı materyallerin merkeze alındığı çalışmalar veya projeler yapılabilir,
- Özellikle yurtdışında çoklu ortam alanında hazırlanmış çalışmalar içerik analizi ve meta sentez yöntemiyle incelenerek ülkemizde hazırlanan çoklu ortam çalışmalarıyla karşılaştırılıp öncelikli sorunlar tespit edilebilir,
- Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü aracılığıyla güncel çoklu ortam materyallerinin seminerler veya kurslar aracılığıyla tanıtımı yapılarak bu alandaki araştırmacılara ve öğretmenlere daha farklı perspektifler kazandırılabilir,
- Daha farklı değişkenlerle çoklu ortamın temel ilkelerini içinde barındıran orijinal ve derinlemesine makale veya tez çalışmaları hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

- Acikalin, M. & Duru, E. (2005). The use of computer technologies in the social studies classroom. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 4(2), 18-26.
- Adesope, O. O., & Nesbit, J. C. (2012). Verbal redundancy in multimedia learning environments: A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 104(1), 250.
- Akaydın, B. B. & Kaya, S. (2018). Sosyal bilgiler dersinde animasyon içeren ve içermeyen 5e modelinin öğrencilerin başarı ve tutumuna etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 171-179.
- Akbaba, B. (2009). *Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi öğretiminde çoklu ortam kullanımının akademik başarı ve tutumlara etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akgün, E., & Üstün, A. B. (2023). Mobil artırılmış gerçeklikle öğrenmeye yönelik içerik analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 362-383.
- Akinbadewa, B. O. (2020). The effect of multimedia instructional packages on students' academic achievement in biology. *International Online Journal of Education and Teaching*, 7(4), 1266-1281.
- Akkoyunlu, B. & Yılmaz, M. (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 9-18.
- Akkuş, İ., Güzel, Y., & Özhan, U. (2021). Content analysis of international publications on augmented reality in education: 2011-2019 period. *SDU International Journal of Educational Studies*, 8(1), 36-50.
- Akyol, C., & Çiftçi, S. (2020). Çoklu ortam tasarımı destekli yapılandırmacı öğretim etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(31), 4077-4096.
- Aldağ, H. (2005). Öğrenme ve öğretmede A. Paivo'nun ikili kodlama kuramı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 29-48.
- Aldağ, H. & Sezgin, E. M. (2003). Çok ortamlı öğrenmede ikili kodlama kuramı ve bilişsel model. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 121-135.
- Aloraini, S. (2012). The impact of using multimedia on students' academic achievement in the College of Education at King Saud University. *Journal of King Saud University-Languages and Translation*, 24(2), 75-82.

- Alpizar, D., Adesope, O. O., & Wong, R. M. (2020). A meta-analysis of signaling principle in multimedia learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 68(5), 2095-2119.
- Altınışik, S. & Orhan, F. (2002). Sosyal bilgiler dersinde çoklu ortamın öğrencilerin akademik başarıları ve derse karşı tutumları üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 41-49.
- Altunçekiç, A. (2020). 2010-2020 yılları arasında mobil öğrenme çalışmalarının içerik analiz yöntemi ile değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1087-1104.
- Avila-Garzon, C., Bacca-Acosta, J., Duarte, J., & Betancourt, J. (2021). Augmented reality in education: An overview of twenty-five years of research. *Contemporary Educational Technology*, 13(3), 1-29.
- Baddeley, A. (1992). Working memory: The interface between memory and cognition. *Journal of cognitive neuroscience*, 4(3), 281-288.
- Buchner, J., Buntins, K., & Kerres, M. (2022). The impact of augmented reality on cognitive load and performance: A systematic review. *Journal of Computer Assisted Learning*, 38(1), 285-303.
- Bulut, R. (2018). *Çoklu ortama dayalı sosyal bilgiler öğretiminin motivasyon, akademik başarı ve tutuma etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Burak, D. (2016). *İkili kodlama kuramı ilkelerine göre hazırlanan öğretim materyallerinin öğrencilerin bilişsel şemaları üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Can, C., & Akgün, F. (2023). Çoklu ortamla öğretim konulu araştırmalara yönelik doküman analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1137-1159.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th edition). New York: Routledge.
- Creswell, J. (2015). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research (Fifth edition)*. New Jersey: Pearson Education Inc.
- Çeken, B. & Taşkın, N. (2022). Multimedia learning principles in different learning environments: A systematic review. *Smart Learning Environments*, 9(1), 19.
- Doolittle, P. E. (2002). Multimedia learning: Empirical results and practical applications. *In The proceedings of the Irish Educational Technology Users' Conference*.

- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, O., Yıldırım, G., & Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 177-199.
- Güleç, S., & Hüdavendigar, M. N. (2020). Sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 24-36.
- Ilhan, G. O. & Oruc, S. (2016). Effect of the use of multimedia on students' performance: A case study of social studies class. *Educational Research and Reviews*, 11(8), 877-882.
- İlhan, O. G. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde çoklu ortam kullanımı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi* (28. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Keleş, F., & Yavuz, S. (2022). Eğitimde artırılmış gerçeklik ile ilgili araştırmalar üzerine bir içerik analizi. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 6(2), 248-277.
- Li, J., Antonenko, P. D. & Wang, J. (2019). Trends and issues in multimedia learning research in 1996–2016: A bibliometric analysis. *Educational Research Review*, 28, p.1-21.
- Mayer, E.R. (2002). Multimedia learning. *The Annual Report of Educational Psychology in Japan*, 41, 27-39.
- Mayer, R. E. & Moreno, R. (2003). Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. *Educational psychologist*, 38(1), 43-52.
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning*. New York: Cambridge University Press.
- Mayer, R. E. (2014). Incorporating motivation into multimedia learning. *Learning and instruction*, 29, 171-173.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. USA: SAGE Publications.
- Mutlu-Bayraktar, D., Cosgun, V. & Altan, T. (2019). Cognitive load in multimedia learning environments: A systematic review. *Computers & Education*, 141, 103618.
- Najjar, L. J. (1995). *Dual coding as a possible explanation for the effects of multimedia on learning*. Technical Report, Georgia Institute of Technology, USA.
- Öner, G., & Öner, D. (2017). Sosyal bilgiler eğitiminde coğrafya konuları üzerine yapılmış lisansüstü tezlere yönelik bir analiz ve bibliyografya çalışması. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 34(2), 13-34.

- Öngöz, S., Aydın, Ş. & Aksoy, D. (2016). Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılan çoklu ortam konulu lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 5(1), 45-58.
- Reed, S. K. (2006). Cognitive architectures for multimedia learning. *Educational psychologist*, 41(2), 87-98.
- Sakman, S. (2020). Animasyon teknikleriyle çoklu ortam öğrenme materyallerinin zenginleştirilmesi. *Fine Arts*, 15(2), 116-126.
- Somyürek S., Gülmez A., & Yıldız G. (2018). Eğitim araştırmalarında çoklu-oram paylaşımı: Bir içerik analizi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(2), 35-66.
- Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Sünger, İ., Çankaya, S., & Durak, G. (2022). Artırılmış gerçeklik: Lisansüstü tezlerin içerik analizi. *International Journal of Computers in Education*, 5(1), 31-48.
- Şahingöz, M., & Akbaba, B. (2009). Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi öğretiminde çoklu ortam kullanımının akademik başarı ve tutuma etkisi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 17-37.
- Taş, M. & Düz, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji entegrasyonu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(20), 180-188.
- Tercan-Çiltaş, D. (2021). *Türkiye’de matematik ve fen bilimleri eğitimi alanında yayınlanan tezlerde kullanılan öğretim teknolojilerinin incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bayburt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt.
- Tosuntaş, Ş. B., Emirtekin, E., & Süral, İ. (2019). Eğitim ve öğretim teknolojileri konusunda yapılan tezlerin incelenmesi 2013-2018. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 277-286.
- Wong, R. M., & Adesope, O. O. (2021). Meta-analysis of emotional designs in multimedia learning: A replication and extension study. *Educational Psychology Review*, 33(2), 357-385.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldızay, Y., & Çetin, G. (2019). Fen eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı: İçerik analizi. *International Journal of Computers in Education*, 1(2), 21-33.
- Yünkül, E. (2014). *Çoklu ortam tasarım ilkelerine göre hazırlanan öğretim yazılımının başarı ve tutuma etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Yünkül, E. (2019). Çoklu ortam öğrenme materyalinin akademik başarıya ve kalıcılık düzeyine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 727-736.

SUMMARY

Introduction

In the education and training process materials used in the classroom are as significant as the teaching of the lesson. Today there are lots of teaching materials related to technology. Education and technology always develop in parallel with each other and the significance of these two concepts is improving even more today (Taş and Düz, 2016; Sakman, 2020). As an educational technology, multimedia materials are used in every section of education in line with the success and skills of the lesson. In parallel with the intensive use of technology in education, more multimedia applications are emerging in today's classroom. Thus, as Mayer (2002) stated, meaningful learning takes place in students. According to the literature of some works about multimedia, it is seen that many studies on the definition and research of the meaning of multimedia. Akkoyunlu and Yılmaz (2005) defined multimedia as materials that appeal to all kinds of eyes, ears, and sense organs. Mayer (2014) defined multimedia as the presentation of words created based on text or sound together with some visuals. Öngöz, Aydın, and Aksoy (2016) stated that appealing to the eye and the ear can be called multimedia in all environments. The aim of this study is to examination of dissertations prepared on the topic of multimedia in the field of educational sciences between 1999 and 2023. For this purpose, answers are sought for the following sub-problems:

Regarding dissertations prepared on the topic of multimedia in the field of educational sciences between 1999 and 2023;

- *How is the distribution of theseis according to graduate education levels?*
- *How is the distribution by year?*
- *How is the distribution of researchers' characteristics?*
- *How is the distribution by universities?*
- *How is the distribution by institutes?*
- *How is the distribution by departments?*
- *How is the distribution by field of sciences?*
- *How is the distribution by writing languages?*
- *How is the distribution by research methods?*
- *How is the distribution by sampling levels?*
- *How is the distribution in data collection tools?*
- *How is the distribution by research topics?*

- How is the distribution by multimedia material contained?

Methodology

The screening method, which one of the quantitative research methods, was used. The data sources of this study which consist of 77 master thesis and 46 doctoral theses. The research documents obtained from National Dissertation of Turkey. Data were collected with Dissertation Examination Form developed by researcher. The data obtained from the dissertations were analyzed by content analysis.

Discussion and Conclusion

According to the result of study: it was revealed that the number of master theses were higher than the number of doctoral theses and the most dissertation studies have been carried out in 2019. In addition, it was determined that the number of female researchers was higher than male researchers and the highest number of dissertation studies were prepared at the University of Anadolu. Also, it was seen that the majority of the dissertations prepared to computer education and instructional technology departments. Furthermore, it was concluded that educational sciences institutes were the most preferred institutes, quantitative research methods were mostly used in the studies, the writing language of the dissertations were writing Turkish language, university students were more preferred as the sample groups by researchers, achievement tests were used as data collection tools in the examined dissertations. Educational software were mostly used as multimedia material in the examined dissertations.

ORCID

Adnan ÇIRAK ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2633-5880>

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışmanın yayınlanması benim artık doktora mezuniyet şartlarımı tamamladığımı ve savunmaya girebileceğimi müjdeliyor. Bu vesile ile 2019 yılında başladığım doktora eğitimim için ders dönemi boyunca her sabah uykusundan feragat ederek beni otogara yetiştiren ve maalesef artık gözümüzden gönlümüze düşen rahmetli kayınpederim Sayın

İmdat ATEŞ'i bir kez daha özlemle ve minnetle anıyor, araştırmamı onun aziz hatırasına armağan ediyorum. Seni çok seviyoruz baba.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışmanın verilerini sadece yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. Bu sebeple bu araştırma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

